

סגן

אלון (אברהם חי) בביאן

בן חנה וראובן

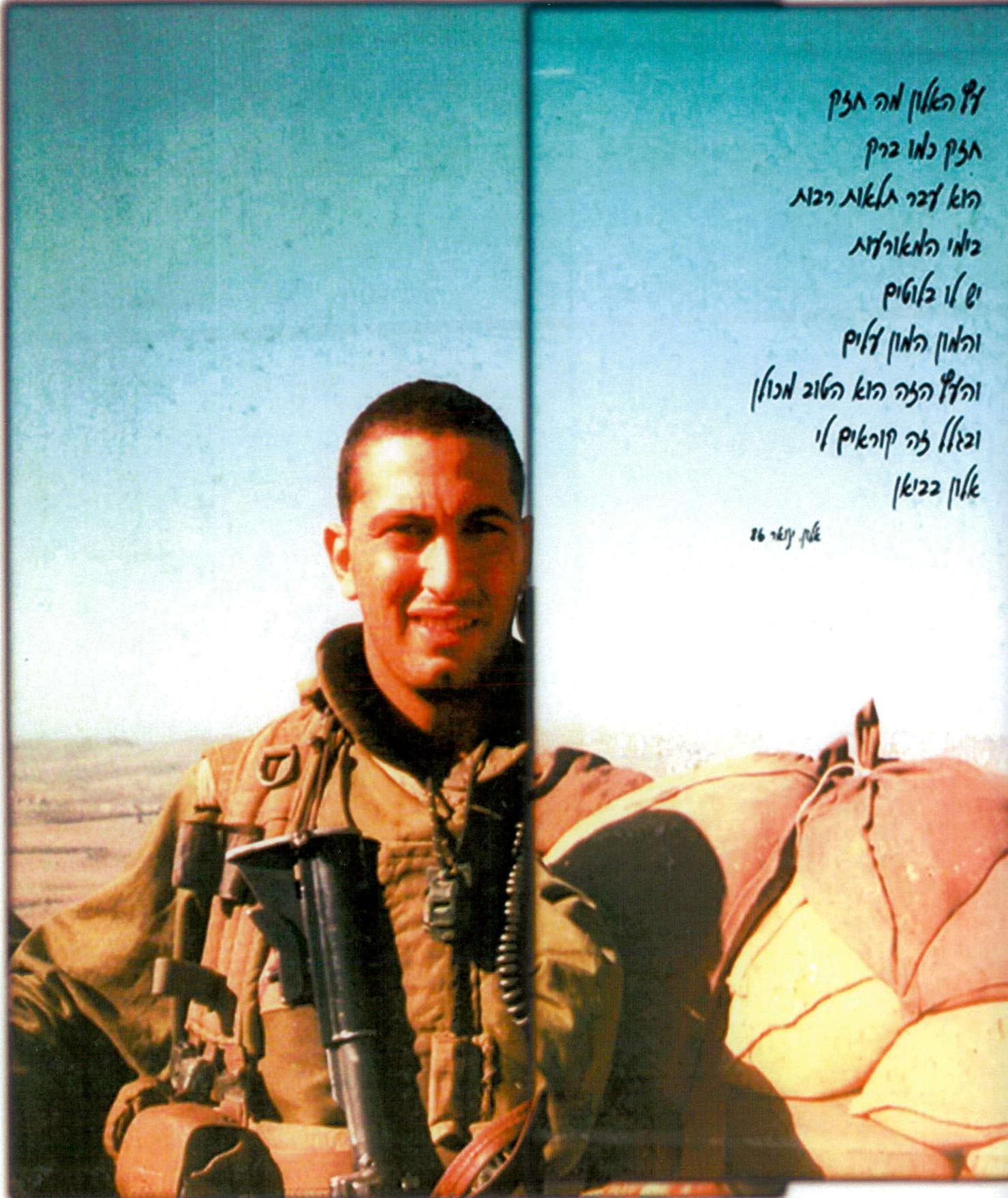
מפקד בחטיבת "גולני"

נפל בכ"ח בשבת תשנ"ז (04/02/1997)

בן 22 בנופלו

מקום מנוחתו

עץ האלון מה הצק
הצק כמו ברק
הוא עברי אלאו רבו
בילוי האאורצוג
יש לו בלוטוס
והאון האון עזיק
והעץ הנה הוא האוב הכואל
ובואו זה קוראים אי
אלון בבואו

אלון עזיק 26

הרב עבדי ליפשיץ: "כשמו, חזק כאלון השואב ברצונו החופשי חומרי חיים ואוערות חיים אדירים מתוך מאגר מי התהום הנשמתיים והחינוכיים שלו. הוא הולך וגדל ופתאום אתה עומד על ידו ואתה יודע- הנה אלון- עץ שדה אמת".

תוכן עניינים

4-6.....	קורות חיים.....
7-12.....	אסון המסוקים.....
13-14.....	העיתונות מספרת.....
15.....	חיים בדרך שלך/יהודה מסס.....
16.....	הרציונאל של אושר.....
17-23.....	מידה-מהי.....
24-31.....	ענווה.....
32-36.....	שמחה.....
37-41.....	יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.....
42.....	עת שערי רצון/מתוך פיוט לראש השנה.....

סגן

בביאן, אלון אברהם חי

בשכונת רמת אשכול, בן למשפחה שחרטה על דגלה את סמל האהבה והאחוה. **אלון היה ילד חייכן ומלא שמחת חיים**, שעניו היוקדות הקנו לו כוח משיכה בלתי רגיל. בכל מקום אליו הגיע, מיד נתחבב על הכול. את מסלול לימודיו החל בבית-הספר היסודי "פרדס" בירושלים ובכיתה ז' עבר עם כל בני כיתתו לבית הספר "גיינגלי", שם למד בכיתה תורנית-טכנולוגית. אלון הצטיין בספורט, אהב בעיקר משחקי כדור ובכל הזדמנות גרר את חבריו למשחקי סטנגה, כדורגל וכדורסל. עסק גם באמנויות הלחימה – קונג-פו וקרטה והתמיד בכך שנים רבות.

אלון היה פעיל מאוד בחיי החברה וגילה כושר **מנהיגות** כבר בגיל צעיר. בבית-הספר, כמו גם בקרב המשפחה המורחבת, עמד תמיד במרכז העניינים, ארגן את האירועים והעלה את המורל. **גם בהיותו גאות המשפחה ובן התפנוקים שלה, ידע להעניק תשומת לב מבלי לקפח איש, ולא נתן לראשו להסתחרר מהיחס לו זכה.** אלון פיתח קשר חברי ועמוק עם אביו, אותו הוקיר והעריץ. כאשר פרצה מלחמת שלום הגליל ואביו נקרא להתייצב, שלח לו אלון גלויות עידוד. אם שמע שהאווירה בבית נעכרה או שהיחסים בין בני המשפחה עלו על שרטון, דאג מיד ליישב את

ההדורים, גם אם היה רחוק. **אלון חי ונשם מסורת אבות של גמילות חסדים ונתינה מהלב, אהבת המדינה ורצון להילחם למענה, תוך נכונות להקרבה עצמית.** את הערכים עליהם התחנך שאף להנחיל לחניכיו בתנועת "בני עקיבא" בה הדריך, ומאוחר יותר לחיילים שעליהם פיקד.

כשסיים את לימודיו התיכוניים בחר ללמוד במקום שזה עתה הוקם – המכינה התורנית הקדם-צבאית "עצמונה" שבגוש קטיף. את בחירתו נימק במילים: "להתחיל דבר חדש במקום שאינו מוכר, על מנת ליישב את הארץ". במכינה התעצבה והתגבשה אישיותו ואמונתו הכתה שורשים. דגש הושם שם גם על הכנה נפשית ופיסית לקראת

השירות בצבא. אלון לא הסתפק באימוני הכושר שהעבירו במכינה ודרש להגבירם. אחד ממוריו, הרב צבי ליפשיץ, סיפר עליו: "כשמו, חזק כאלון השואב ברצונו החופשי חומרי חיים ואוצרות חיים אדירים מתוך מאגר מי-התהום הנשמתיים והחינוכיים שלו. הוא הולך וגדל ופתאום אתה עומד על ידו ואתה יודע – הנה אלון – עץ שדה אמת".

במאמר לעלון המכינה כתב אלון: **"תהליך בניית האמון עובר דרך רגישות לכל פרט ודאגה לכל מחסורו. הוא צריך להיות ה'אבא' וה'אימא' – כלומר: כשצריך לכעוס – יכעס, כשצריך לעזור – יעזור, כשצריך להסביר – יסביר, וכך לפקודת הקרב 'אחרי', ידע המפקד שכולם סומכים עליו והולכים איתו"**.

חלומו של אלון היה לשרת בסיירת מטכ"ל. הוא עבר בהצלחה את הגיבושון ושובץ לגיבוש הסופי, אך חלה. אלון נלחם על הזכות להזדמנות נוספת, עד שזומן בפעם השנייה. על אף שנשר מהמסלול לא נפלה רוחו והוא החליט להתנדב ל"גולני". בסוף חודש יולי 1994 התגייס לצה"ל, עבר את המסלול שבסיומו הוכשר כלוחם חי"ר, והוצב בגדוד הבוקעים הראשון של חטיבת "גולני". התפקיד של קשר-מ"מ קסם לו והוא סחב את מכשיר הקשר ללא הפסקה. במסעות, כדי לעודד את חבריו, היה מחלק להם ממתקים. בהמשך, נשלח לקורס סמלים ולאחר מכן לקורס קצינים.

אלון שירת תקופה קצרה כעוזר קצין מבצעים בגדוד 51 של "גולני" ולאחר מכן כמ"מ בקדם טירונות. בהמשך הוצב לתפקיד מ"מ במחלקת עתודאים ואחרי חודשיים התבקש לעבור לפלוגת הקשר החטיבתית, בה שימש כמפקד צוות לוחמים בפלוגת קשר. אלון הכשיר את צוותו לקראת עלייה ללבנון תוך שהוא מקפיד על ענייני בטיחות ומשמעת. את תקופת שירותו האחרונה עשה עם צוותו במוצב הבפור. בשיחה עם אביו על שירותו אמר: **"כל דקה בצבא זו מצווה, ובקרבי – מצווה מן המובחר"**.

בחיי הצבאיים, כמו האזרחיים, הפך אלון לסמל ומופת ולדמות של מנהיג. כל מי שבא עמו במגע התרשם מרצינותו ומאהבת האדם שבו. בראיון עיתונאי ציטטו את דבריו: **"האחריות מאוד כבדה. עצם החשיבה על זה קשה. אבל המדינה חשובה לי והחובה של כל חייל היא לעשות את הטוב ביותר שהוא יכול"**. בעת ששהה עם צוותו בבפור השתדל אלון ללמד את חייליו מורשת קרב ולהטמיע בהם את **אהבת הארץ**. על אף שהגיע הביתה רק אחת לחודש, לא התלונן ואמר: **"מי שרוצה להיות קצין – צריך לתת"**.

בערב יום כ"ח בשבט תשנ"ז (4.2.1997) אירע אסון המסוקים, כששני מסוקי יסעור התנגשו מעל מושב שאר ישוב. שבעים ושלושה הלוחמים שעשו דרכם לפעילות מבצעית בלבנון נהרגו, וביניהם אלון. אלון הובא למנוחת עולמים בבית העלמין הצבאי "הר הרצל" בירושלים. בן עשרים ואחת היה בנופלו. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות – תמר ודקלה ושני אחים – ארז ותדהר. לאחר מותו הועלה לדרגת סגן.

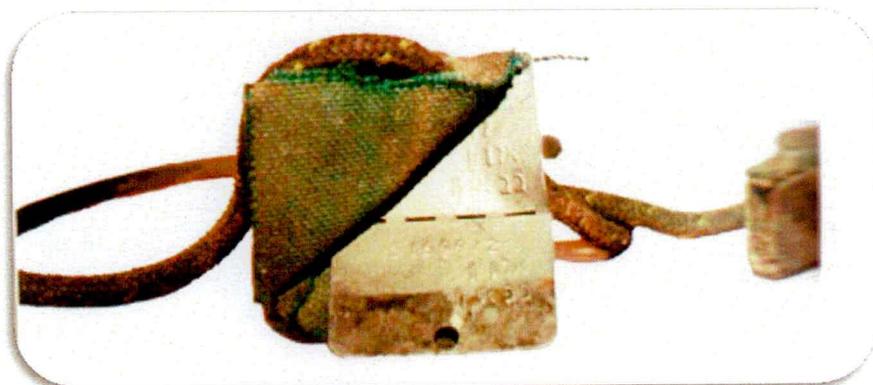
במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב הרמטכ"ל אמנון ליפקין שחק: **"אלון שירת כמפקד צוות בפלוגת הקשר של חטיבת גולני, ותואר על ידי מפקדיו כקצין אחראי ומסור, שהפגין מוטיבציה גבוהה לשירות הצבאי, הקרין ביטחון לסביבתו, ולנגד עיניו עמדה תמיד טובת חייליו"**. מפקד היחידה בה שירת, כתב: **"השאיפה לשלמות היא זו שהניעה את אלון בכל דרכיו בפלוגה והיא זו שהניעה אותנו, מפקדים וחיילים, ללכת אחריו"**. אלון היה מפקד צוות בעל שמחת חיים ואהוד על פקודיו ומפקדיו. אלון, שנפל בדרכו למוצב בלבנון, האמין כי עליו לבצע את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר, בנחישות ובמקצועיות, על מנת להגן על יישובי הצפון שבהם חיים ילדים, שהיו אהבת חייו. אלון דרש רבות מחייליו, אך ידע גם להחמיא כשצריך ולטפוח על שכמו של כל חייל בצוות מבלי לעשות איפה ואיפה." האסון סוקר בהרחבה בעיתונות ובין הכתבות

תוארה גם דמותו של אלון.

משפחתו תרמה ספר תורה על שמו לבית הכנסת "משכן יוסף" בגבעת זאב. המכינה בה למד הקימה לזכרו כיתה חדשה ובה ספרייה עם הספרים שאלון אהב. בשיתוף בני המשפחה, הוציאו חבריו לזכרו את הספר "אלון". בספר כלולים תולדות חייו, שירים, תמונות, מכתבים ומאמרים של מפקדיו, פקודיו, חבריו לשירות וללימודים, בני משפחה ומכרים.

מפקד הפלוגה בה שירת אלון כתב: "את אלון ראיתי בהרבה מצבים שונים – קשים ופחות קשים ולמדתי להכיר בחור מיוחד עם רצון להצליח בכל הנקרה בדרכו. אלון גילה התעניינות, סקרנות ולמידה על מנת להשתפר, להיות טוב יותר ולעזור לחברים. ... הביטחון שהשרה על חייליו ומפקדיו, התחושה שיש על מי לסמוך, הרצינות והעבודה המסורה – הינם אלון. ... אלון היה יפה מבחוץ ומבפנים". מפקד המחלקה כתב עליו: "עיקשותו ונחישותו הם שעשו אותו קשר-מ"מ. הוא לא מונה לתפקיד. הוא נטל אותו על כתפיו (תרתי משמע, יש לומר) בתחילת מסע כומתה, ולא הוריד אותו מעליהן עד לסוף המסלול. תמימותו ויושרו באו לידי ביטוי בעיניו הגדולות. כשהיה מדבר, ידעת שפיו ולבו שווים, הן כששאל את אחת משאלותיו המפורסמות והן כשענה תשובות לשאלות, הן כשעשה משגה חמור ככל שיהיה והן כשצלחו לו מעשי ידיו. אלון ביטא תמיד את אשר על לבו. לבו גם העניק לו מידה לא מבוטלת של גאווה. גאוותו לא חרגה אל עבר היהירות וההתנשאות והוצדקה על ידי דרישה עצמית, מהגבוהות ביותר. ... לפעמים אני מאחל לעצמי, שהייתי יכול ללמוד ממנו מעט על שלמות בין מעשים לבין לב". חברים לשירות וחייליו של אלון כתבו: "האבידה הגדולה וההרגשה של איבוד אח ורע הן דברים שאף פעם בחיינו הקצרים והצעירים לא היינו צריכים לנסות להבין או להתמודד אתם. ההרגשה לעתים היא, שהבעיה אינה באובדן, אלא בנו, שלא ידענו ולא הכרנו בגדולתו של מי שעבד, שעשה ושהנחיל לנו כה רבות – צניעות, ענווה אמיתית וצחוק תמידי. אך מאחורי אותן עיניים כחולות מדהימות, עמד מישהו משכמו ומעלה, שמעולם לא ידענו את האמת שבו. ... גם בקטעים הכי קשים, ידע אלון לא לטעות, ידע לעצור, לחשוב ולהתייעץ. גם כאשר ירו עליו, ידע לעשות הכול בצורה מושלמת, לקבל את השבחים, ואף אחד מאתנו לא ידע ולא שמע. אצל אלון לא הייתה שום התפרצות של גאווה או רצון לרוץ וילספר לחברה'. אם היה מספר משהו בשבחו, זה רק לאחר שהיינו מאלצים אותו לספר, בעוד שכולנו היינו מתגאים אפילו בדברים הרבה יותר קטנים ושטותיים. ... כל מי שבא במגע עם אלון: חברים, משפחה, אפילו סתם אנשים זרים, היה מתפעל, מתרשם ולעתים אף מושפע מהדרך ארץ שלו ומאהבתו לאדם. ... כשם שעץ האלון חזק ויציב ולא כל רוח מצויה יכולה לעקרו, כך אלון היה חזק באופיו, בעקרונותו, בדעותיו ופורש את מידותיו על הסובבים אותו: אהבת הארץ, שמחת החיים, היחס למשפחתו והאהבה לחברים".

(דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי 'יזכור', שנערך ע"י משרד הביטחון)

אסון המסוקים

אסון - שלב אחר שלב

1. השיגרה

שני המסוקים טסים זה אחר זה בחשיכה בדרכם ללבנון.

2. התאונה

הרוטור של המסוק האחורי קוטע את זנבו של המסוק הקדמי, וכתוצאה מכך נקרע בעצמו.

3. המצוקה

המסוק האחורי מאבד כל יכולת תמרון. המסוק הקדמי מנסה לבצע נחיתה אונס.

4. הנפילה

המסוק הקדמי מסתחרר, מנסה לנחות, ולבסוף מתרסק בשאר יישוב. המסוק האחורי נופל לקרקע ונתלקח בקיבוץ דפנה.

בכ"ח בשבט ה'תשנ"ז, הרביעי לחודש פברואר 1997, בלילה גשום וסוער, המריאו שני מסוקי "יסעור" כשבבטנם 73 חיילים משדה התעופה מחנייים בצפון לכיוון דרום לבנון. החיילים במסוק אחד היו אמורים להגיע למוצב הבופור והחיילים במסוק השני למוצב "דלעת". בשעה 18:50, בעודם מחכים מעל הגליל לאישור חציית הגבול ללבנון תוך ביצוע מעגלי המתנה באוויר, התנגשו שני המסוקים. המסוק לבופור, נפל מיד והתרסק ליד בית הקברות של קיבוץ דפנה סמוך לגדר המושב שאר ישוב. טייס המסוק למוצב "דלעת" ניסה לנחות אולם התרסק על בית בתוך המושב שאר ישוב.

כל 73 הלוחמים שהיו בשני המסוקים נהרגו במקום.

אסון המסוקים הינו האסון הגדול ביותר בתולדות צה"ל.

מה קרה שם?

הערכה ראשונה (יוסי לוי, מעריב, 9.2.07).

1. השעה 19:00. שני מסוקי היסעור ממריאים משדה מחנייים, לאחר שהחיילים תרגלו עליה וירידה.

2. השעה 19:06. המסוקים קרובים לגבול. הראשון כבר בלי אורות, השני עומד לכבותם. הם מבקשים אישור מהבקרה לחצות את הגבול.

3. שני המסוקים מתבקשים להמתין בשטח ישראל, אולי משום שהמנחתים טרם הוכנו. במצב זה הם אמורים לחוג באוויר ולחכות לאישור לעבור לתחום לבנון. ההמתנה אורכת בדרך כלל זמן קצר.

4. השעה 19:07, המסוקים היו בגובה של כ-100 מטרים מעל המושב שאר ישוב וקיבוץ דפנה. בעת שהמסוק הראשון מסתובב, פוגע בו הרוטור הראשי של המסוק השני. ההערכה היא כי טעות של אחד הטייסים, אולי בשל מגבלות המכשירים לראיית לילה, היא שגרמה למפגש הקטלני.

5. המסוק הפוגע מאבד את הרוטור שלו, צולל מיד מטה ומתרסק ליובל של נחל דן.

6. המסוק הראשון נכנס לסחרור. הטייס מנסה לייצבו, אך אחרי שלוש או ארבע שניות הוא צולל לעבר בית הארחה ומטע בשאר ישוב.

אף אחד לא ניצל..

(איתן גליקמן, ידיעות אחרונות 5.2.97):

...שבע ורבע בערב, אתמול. שני מסוקי "יסעור 2000" כבדים שעל סיפונם 73 לוחמים ואנשי צוות אוויר טסים בדרכם לעבר לבנון. הם עמוסים בציוד לחימה רב. לילה חשוך, מזג אוויר סוער. גשם, קור מקפיא, אפס מעלות. מעל המושב שאר ישוב וקיבוץ דפנה, שינו המסוקים מבנה. הגובה כ-120 מטר. ואז מתרחש הנורא מכול, שנסיבותיו עדיין אינן ברורות. המסוקים מתקרבים זה לזה במהירות, מתנגשים זה בזה... שני המסוקים מתפוצצים ברעם מחריש אוזניים. להבות אדירות מיתמרות אל על, מאירות את העלטה מסביב. התחמושת מתפוצצת. חלקי המסוקים נקרעים, מתעופפים לכל עבר ומתפזרים על פני שטח נרחב. אמצעי החימה של הלוחמים ממשיכים להתפוצץ. רימונים, מחסניות, פצצות נ"ט, פצצות מרגמה, תחמושת אישית, נשק נוסף. הקולות שאחרי המוות. 73 לוחמים, איש לא ניצל. בסטטיסטיקה היבשה, הקרה, נרשם האירוע הטראגי הזה כאסון האווירי הגדול ביותר שידע צה"ל מעודו.

ובמעצמות...♦♦♦

73 שמות

73 אלים

73 פנים

73 בנים

73 חלומות!

חיים חפר אין ניצולים

מן הטיסה האמללה ההיא - אין ניצולים • ספרנו אותם: שבעים ושלושה ארונות-כחל-לבן של חילים • ספרנו אותן: שבעים ושלוש משפחות של שכולים • רק את עצמנו לא ספרנו, את עצמנו, האבלים • את אלה שהמות ההוא היה להם לפתע שכול אישי • את אלה שיום רביעי באותו שבוע איננו יותר יום שני ושלישי • את אלה, שצלומי הפורטרט בעתונות, בעמוד הראשון • חדרו, כמו קרן-ליזר אל המת, מבעד לאישון • ואינם נותנים מנוח ואינם נותנים לישון • ובדממה הזאת של מבטם, שאין לה נשימה וקול • הם לוחשים לנו: גם אתה אינך ניצול •

ואני יודע זאת ואיני יכול לדעת אחרת • ואני רוצה לומר: יהי חלקי עמכם, כי אתם הנבחרת • כך היה צריך לצלם, אולי, משלחת לאולימפיאדה, או מקבלי תעודת עורך-דין • ואולי חברי-כנסת, לאחר בחירתם - השמאל, הדתיים, הערבים, הימין • אבל, מחזור ע"ג, בני העשרים, שחצו את יום-הדין • חורת בבשרה של

ארץ-ישראל הציונית, זאת הכואבת, זאת היפה • זאת אשר נפשה עיפה למות, הו, כמה עיפה • והם אומרים: גם אתם עמנו, בהתנגשות, בהתנפצות, בשרפה • בקיטבג, שעליו שם ללא כתבת, בנעלים הצבאיות שבקצה הגופה • בזעקה האחרונה מתוך האש, מתוך הפחד, מן השאול • גם ביניכם אין אף ניצול •

ימים נוראים ואוברדרפט גדל והולך של רגע האמת • של קהל שלנו, שלא חטא, אבל מכה על חטא • של התשובות המיסרות של המורה בכתה בית • של בעל-המכלת השכונתית החוזר ונאנח שהוא „לא קולט“ • של הנערה הלוחשת ש„הערב לא מתחשק לי לצאת“ • של שאלת החבר בפלוגה „למה הוא ולא אני המת“ • של דם הכורך תולדות משפחה, כמו בחוט השני • של אב המקלל: „מי יתן מותי תחתך, בני“ • של השבט הזה שלנו, שבט המכים והפצועים והנופלים • היודע כל כך הרבה מנגינות יגון ותמונות ומלים • היודע, כי הם, שם, המתים, אך גם אנחנו, החיים, לא ניצולים •

A photograph of a lit candle on the left and the Israeli flag on the right. The candle's flame is bright yellow and orange, and the flag is white with blue stripes and a blue Star of David. The text is overlaid on the image in white with a black outline.

העיתונות מספרת על

סגן אלון בביאן

זכרונו לברכה...

סגן אלון בביאן

לא סתם קראו לנו זוג נשוי

בסיך
6.2.97
אלון שלי.

אנחנו מכירים כבר מכיתה א'. גמרנו יסודי ביחד, גמרנו תיכון ביחד, למדנו במכינה ביחד, ומיום ליום הקשר בינינו רק התהדרק והלך. אתה זוכר שבתוכן קראו לנו אלון א' וא' לון ב' קצת לא אהבתי את הכינוי, אבל זו היתה עובדה בשטח. לא משנה איפה היינו, תמיד היינו זוג. בכרוזגל, בלימודים, בחברותא. לא סתם ההורים שלנו קראו לנו זוג נשוי. עד החודשים האחרונים עוד כנינו אחד לשני, כמה שהיינו סמבלים שלא התגייסנו לאותה יחידה. אני הייתי מורעל צנתנים, אתה כבר החלטת שאתה גולנצ'יק. אבל תמונת שירות ביחד בצבא היינו שנינו מותרים על גאות היחידה.

אלוני, עוד חצי שנה אני משתחרר. איך אתה רוצה שאני אחכה לך עם הטיוול? הרי יש לך אחרי עוד שנה שלמה של קבע לגמור. לא הגומת?
אלוני, אני עדיין לא מעכל, אבל אם חלפת לי, תרע שחלק ממני הלך איתך. והחלק הזה יחסי בו עד יומי האחרון.

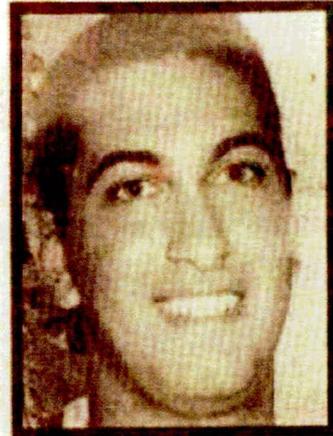
אלוני שלי, אני מדבר עליך בזמן עבר, אבל חושב עליך בזמן הווה. אלון, אני כבר מתגעגע לחיוך שלך, החיוך המקסים, שאיתו בלבד יכולת לגרום לי להבין שהכל פשוט, גם כשהיה לי הרבה על הראש.
אלון, אני מבטיח לך שלא אשכח אותך לעולם. אני מבטיח לך, אלון שלי, שאהיה תמיד עם ולד משפתך האוהבת, ממש כאילו אתה בבית ומזמין אותי לכוא. המשפחה שלך, אלוני, היא גם המשפחה שלי. אין להם ברידה. הרי אנחנו אחים. אוהב מאד,

אבי דישי

אלון בביאן, בן 21, למד בתיכון גיינזולי. שירת בגולני

סגן אלון בביאן ז"ל

דאג לחיילים שלו

"להיות קרבי כל דקה, זו מצווה" - כך נהג קצין גולני, סגן אלון בביאן ז"ל, לומר לאביו, ראובן. אתמול לפנות בוקר התרסקו אנשי קצין העיר על דלת בית המשפחה בגבעת זאב, ובישרו למשפחה על האסון המכבד.

"אלון נלחם להיות בגולני", סיפר אביו. "חינכנו אותו שיהלם למען הארץ, כי אין

לנו ארץ אחרת, וזהו גם הצוואה שהוא הוריש לנו במותו". חיילים וחברים רבים של אלון, בן 21, הגיעו אתמול לנחם את התורים: האב, האם, תנה, וארבעת הילדים הקטנים מאלון, שני אחים ושתי אחיות. בביאן התחנך בבית הספר היסודי סרדס ואחר כך למד בתיכון גיינזולי. השלב הבא היה המכינה הקדם צבאית עצמאית.

"אלון אהב את התכרים שלו, ודאג לחיילים שלו עד עד הש"ך של הגעל", סיפר האב השכול.

רפי בביאן, בן דודו של אלון, סיפר, כי "הוא היה מלח הארץ. תמיד שאף לעשות את התכרים בצורה הטובה ביותר". סגן בביאן הובא אמש למנוחות בבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים. גולן יוסיפון ויהודה גולן

סגן אלון בביאן (21)

"ידעתי שהוא שם"

הוריו של סגן אלון בביאן (21) מגבעת זאב היו בוד-תונה, בעת שהבן ארז (14) התקשר להודיע להם על התרסקות המסוקים.

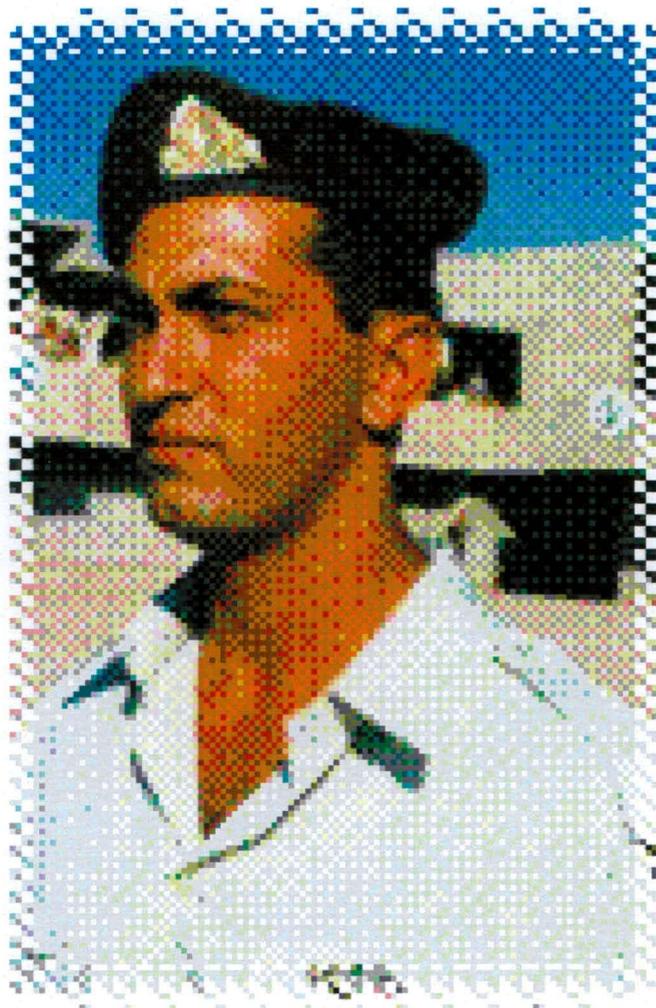

הם שבו מייד הביתה ונצמדו למקלט הטלוויזיה. זיה. האב, ראובן: "לא היה צריך להודיע לי שהבן שלי נהרג. ידעתי שהוא שם. אמרתי למשפחה שצריך לקבל את בשורת האויב. היו לנו 21 שנים של אושר וכבוד עם אלון, ובעזרת ה' נמשיך לחיות באושר וכבוד, עם הזיכרון שלך".

אלון שירת בגולני. הוא הותיר אחריו הור-ריס, שני אחים ושתי אחיות. לאחיו ואחיו-תיו, כמוותו, שמות של עצים: תמר, דקלה, ארז ותדהר. אחד העצים נגדע", אמרה דוד-תו, ציונה.

הלווייתו נערכה אמש בהר הרצל בירוש-לים. אודה עריך

חיים בדרך שלך – שיר שכתב יהודה מסס על אלון ז"ל

מתוך תכול שמיים
משגיח נראה מבטך
צופה מלמעלה
עוד הילדבך
עם אותה דאגה
באותה אהבה
אתה מצווה מלמעלה
חיים בדרך שלך

דפקו בשערי רחמים לפתוח
עצב לא שוכח
אינו מניח
ואתה כעץ השדה עומד
ונותרת אלון, נותרת גל-עד

חונן עלינו כי בא מועד.

כל כך היית
וכל כך השארת
הטוב שעשית
לא ייגמר אף פעם.

דפקו בשערי רחמים לפתוח...

כשקראתי את הספר על אלון הרגשתי שבאלון מתנקזות כל התכונות הטובות והמידות שהאדם מתפלל שיהיו קיימים בו. מספיק לקרוא את הספר כדי לדעת איזה אדם גדול הוא היה. אדם שחותר לאמת, רציני, מנהיג, אחראי, בעל שמחת חיים, בעל נתינה, בעל מסירות נפש לעם שלו ולארץ שלו והרשימה עוד ארוכה.

קראתי את הספר וכולי התמלאתי דמעות. כל מכתב מתאר את הגעגוע האין סופי ואת דמותו של אלון מנקודת מבטו של הכותב. כל כותב מתמקד בתכונות ומידות שהיו באלון ומתאר איך זה בא לידי ביטוי בחיי היום-יום. היו מכתבים שאלון בעצמו כתב, שאפילו רק מהם אפשר להבין באיזה בחור מדובר – מלח הארץ.

כשלמדתי קצת יותר על אסון המסוקים היה לי קשה להבין למה דבר כל-כך מצער היה צריך לקרות, אך עדיין צריך להסתכל על המציאות מתוך עיניים מלאות באמונה שכך ה' רצה.

בחרתי להתמקד בשתי תכונות אופי, מידות שלמדתי מאלון ז"ל. האחת ענווה והשנייה שמחה. לאלון יש עיניים וחיוך שחודרים מבעד לתמונה. בכל תמונה של אלון מרוח חיוך מאוזן לאוזן, חיוך אמתי של שמחה. בחרתי בתמונה הזו כדי להפוך את העצבות שהייתה בי בזמן הכנת החוברת לשמחה שהייתה באלון, לקחת מאלון תכונה ולהשריש אותה בתוכי. ובענווה – כי גם זו תכונה שעם הכנת החוברת הבנתי שהיא חשובה. ההסתכלות שלנו על מהלכיו של הקב"ה צריכה להיות מתוך ענווה, שאני לא מסוגל להבין את חשבונותיו של הקב"ה.

שנזכה בעז"ה ללמוד מדמותו של אלון ולהשריש בתוכנו חלק ממנו.

אושר.

מידה - מה היא?

אטרות:

- Ⓒ התלמיד יבין מה היא המילה "מידה" ומה היא כוללת בתוכה.
- Ⓒ התלמיד יבין שהוא מסוגל לתקן את מידותיו ושהוא האחראי לכך.
- Ⓒ התלמיד יבין שלכל מידה יש קצוות שונים וכי עליו לאזן בין הקצוות השונים.

מהלך השיעור:

א' א':

1. דיון:

נשאל את התלמידים מה פירוש המילה מידה, וכך נגיע להבנה שמידה זה מלשון למדוד. פיתוח הדיון: אילו מודדים אתם מכירים? מד דלק, מד זווית, מד חום, מד שמן... אז מה זה תיקון המידות? מה מודדים במידות?

2. איזון:

התלמידים יבינו שכל מידה צריכה להיות במידה הנכונה שלה. כל מידה צריכה להיות מאוזנת. מחלקים את הכרטיסיות המצורפות (נספח א'). כל 3 כרטיסיות מסמלות איזון של מידה מסוימת:

← א. פזרן ב. נדיב ג. קמצן

← א. אדם שעושה ספורט אקסטרים ב. גיבור ג. פחדן

← א. קפדן מאד על סדר (חולה ניקיון) ב. מסודר ג. מבולגן

← א. עצבני ב. אכפתי ג. אדיש

התלמידים יצטרכו לסדר כל שלשה בציר דמיוני. כך בעצם נבין מה היא מידה מאוזנת.

3. סיכום:

קוראים קטע מדברי הרמב"ם (נספח ד') ולאחריו, עם התלמידים, נסכם את דבריו: כדי לתקן את מידותינו צריך ללכת בדרך האמצע. דרך האמצע היא לא פשרה, אלא דרך אידיאלית בין 2 קצוות קיצוניים.

לפני כ':

הקדמה:

אחרי שהבנו את עניין המידה המאוזנת, ננסה להבין שבידינו לתקן את מידותינו. אפשר להשלים עם המידות המקולקלות שלנו, ואפשר גם להבין שיש לנו אחריות ויכולת לתקן אותן. בשלב זה ננסה להבין שאנו יכולים לשנות דברים בחיינו. לא כל דבר הוא גזירה משמיים. לפעמים כשאנו אומרים "ככה אני" זה מונע מאתנו לתקן את עצמנו.

1. הפעלת תלמידים:

נחלק רשימה של משפטים. נבקש מהתלמידים למיין את המשפטים לשתי קבוצות: אילו דברים אני יכול לשנות ואילו לא (המשפטים מצורפים, נספח ב').

2. דיון:

האם אתם חושבים שאפשר לשנות כל דבר? עד כמה אני יכול לשנות דברים שקורים לי?

לפני ד':

כעת, אחרי שהבנו מה זה מידות ואחרי שהבנו שאני יכול לתקן אותם. ננסה להכיר את עצמנו. על המורה לשאול שאלות מנחות – מי אנחנו? מה המידות החזקות שלנו? מה דורש שיפור?

1. שאלונים:

התלמידים יקבלו שאלונים (נספח ג'), ויתבקשו לענות עליהם. חשוב להגיד לפני כן שזה אישי ושהם לא חייבים לשתף אח"כ, זאת על מנת להביא למצב שהם עונים על השאלון ברצינות.

2. דיון על השאלון:

האם אתם חושבים שתוכלו לתקן את המידות שלכם? האם אתם חושבים שהמידות הטובות שלכם הן מידות מאוזנות? האם אתם מרגישים שהשאלון הזה באמת משקף את מי שאתם?

3. סיכום:

מידה היא דבר שמודדים אותו.

צריך לאזן את המידות שלנו, לא לתקוף אותן, אלא לנתבן לאיזון הנכון.

האחריות לתיקון המידות היא האחריות שלנו.

נספח א' – מידות מאוזנות:

א1:

שלום, קוראים לי יפית. אני עובדת כבייביסיטר בשכונה שלי ובנוסף אני מקבלת דמי כיס מההורים שלי פעם בשבוע. מיד כשאני מקבלת את הכסף מההורים – אני הולכת למכולת וקונה לי איזה חטיף או מסטיק או ארטיק. כשאני מסיימת לעשות בייביסיטר – אני הולכת למרכז המסחרי וקונה לי 'אקססוריז' מהמם או איזו חולצה. פעם אחת נורא התבאסתי. רציתי לנסוע באוטובוס ופשוט נתקעתי! לא היה לי שקל! בזבזתי את כל הכסף שלי.. ופשוט הלכתי ברגל הביתה... זה היה פשוט מבאס!

ב1:

אני יוסי, נעים מאד. אני עובד כפקיד בבנק במרכז העיר. כן, כן, אני בעלה של רוחמה המורה למתמטיקה ויש לנו שלושה ילדים מקסימים. אני ואשתי עובדים לפרנסתנו, וכפקיד בבנק אני יודע מהו המושג "חיסכון". יש לנו חשבון בנק, חסכונות והשקעות לטווח רחוק. צריך קצת לחסוך, אי אפשר לדעת מה ילד יום... אל תחשבו שאני קמצן או משהו כזה. אני יודע לפנק את אשתי כשצריך, קונה לילדים מתנות ומחדש את מלאי המצרכים בביתנו אחת לשבוע. גם את מצוות הצדקה אני משתדל לא להזניח. מה אני אגיד לכם? שה' ישלח לנו ולכל עם ישראל שפע רב.

ג1:

אני דינה ופשוט אין לי זמן בשבילכם. זה שאתם מתרימים לאגודה לילד הנזקק זה ממש לא מעניין אותי. כבר תרמתי לכם לפני שנה או שנתיים. אני אספר לכם משהו שקרה לי היום – בדיוק היום הבת שלי ביקשה ממני חצאית חדשה. אני לא מבינה למה לקנות חדש כשיש לה חצאית מהממת מלפני שלוש שנים. אז מה אספיק קרועה, קטנה עליה וכבר לא אופנתית? הבנתם שלא נתתי לה כסף? ככה שאל תתרגשו – זה לא אישי כנגדכם.

א2:

חברים שלי אומרים לי שאין לי אלוהים. בואו נגיד שאני טיפה ללה מתגרה במזל. אני מושיקו, ואני חובב ספורט אתגרי. כבר רכבתי על אופניים בשטח הררי קשה, קפצתי קפיצה חופשית, צללתי עם כרישים ויצאתי לטיפוס בהרי ההימלאיה. אני לא רואה סיבה להשתמש בציוד מגן. אני בז לסכנה. למה צריך קסדה או מגני ברכיים? אני הרי יודע לרכב על אופניים. מה, אני תינוק שלמד אתמול לרכב על אופניים?

ב2:

אני רונית ובשבוע הבא אתמודד בליפות הארץ להתעמלות קרקע. יש כאלה שיסתכלו על התרגילים שאני עושה ויפחדו מאד. אבל אני יודעת שזה לא כ"כ מפחיד. אני לומדת כבר 9 שנים התעמלות קרקע והאימון נעשה בהדרגה. אף פעם אני לא אוכלת לפני אימון כי אני יודעת שזה עלול לעשות לי בעיות בעיכול. אני מתאמנת תמיד עם מזרון כי כך אני יודעת שגם אם אפול – לא אקבל מכה חזקה. בנוסף, יש תמיד חובש בקהל בתחרויות, למקרה של פציעה. בגלל שאני נוקטת זהירות בכל הדברים האלו אני מרגישה ביטחון רב כשאני מבצעת תרגילים ולא מפחדת ממה שיכול לקרות. אני משתדלת להיות זהירה בכל מה שנוגע לבריאות שלי.

ג:2

שלום, קוראים לי רותי. אני לא יוצאת הרבה מהבית. אם אעלה לאוטובוס – יכול להיות פיגוע. אם אחצה את הכביש – יכולה להיות תאונה. אם אצא מהבית – גנבים יכולים לפרוץ לביתי. אם אעבור ליד מישהו שמשתעל – אוכל להידבק. אם יהיה לי בעל – יכול להיות שנתגרש. אם אלך ללמוד מקצוע – אולי אכשל במבחנים. אם אקרא הרבה ספרים – יעלה לי המספר במשקפיים, ואם אחייך – עלול להיתפס לי שריר הלחיים...

א:3

נמאס לי מהבלגן הזה. רק הבוקר שטפתי את הבית וכבר יש טיפה של אבק בפינה הימנית של הסלון. אני שוטפת את הבית שלוש פעמים ביום. מנקה חלונות, תריסים ושירותים לפחות פעמיים ביום. ועדיין, אני פשוט לא מצליחה להגיע לבית נקי. יש שאומרים שהבית שלי היא הנקיון, אבל אני לא מצליחה לראות את זה. טוב, זזתי לנקות, ביי...

ב:3

אני אודליה. חשוב לי שהבית יהיה מסודר ונקי. אני ממש משתדלת. ביום שישי שטפתי את הבית לכבוד שבת. בערב שבת הילדה שלי שיחקה בלגו ופיזרה את כל החלקים. ביקשתי ממנה לסדר אותם וסידרנו אותם ביחד. אני לא חולת ניקיון או משהו כזה, אבל אני חושבת שאם יש סדר בבית זה עושה טוב לכולנו... תנסו גם – שווה לכם.

ג:3

שלום, אני ברכה. בואו נגיד שניקיון זה לא הצד החזק שלי. יש שאריות של אוכל מלפני שבועיים במקרר, החולצות של הבת שלי זרוקות באמצע הסלון, לא ניקיתי את השירותים כבר שבועיים ואתמול בעלי נפל על קלפת בננה שהייתה זרוקה במטבח. כבר הרבה זמן שכנים לא ביקרו אותנו. אני לא מבינה למה. משהו אצלי לא בסדר? אני דווקא אוהבת את הבלגן...

א:4

יאללה, נמאס לי מכולם! כולם עצבנו אותי! חיים עבר לידי ודחף אותי בטעות, ונשפך עלי כל התה ששתיתי! איזו חוצפה! להיתקל בי? אז מה אם זה לא היה בכוונה? לא אכפת לי! וחוץ מזה פספסתי את האוטובוס היום! אני שונא את "אגד". כל הזמן אני מאחר את האוטובוסים שלהם! אז מה אם אני קם תמיד מאוחר ולא מספיק? התעצבנתי עליהם... טוב, כדאי לכם ללכת מהר מפה, לפני שאני מתעצבן...

ב:4

אני יעל. מה שלומכם? אני עובדת בחברת כוח אדם ואימא לארבעה. אתמול הילדים שלי רבו. הפרדתי ביניהם ולקחתי אותם לשיחה. ניסיתי לגשר ולפשר ביניהם. הרי לא הגיוני שהם יריבו כל היום! בסך הכול הם חמודים ובאמת אוהבים אחד את השני. אני בטוחה שהם מסוגלים לשחק יפה ביחד בלי לריב. החלטתי לעשות מעשה ולקחת אותם להתנדב. הגיע הזמן שיהיו עסוקים בערכים ולא יריבו כל הזמן. הלכנו להתנדב, ובאמת ראיתי שהם ממש נהנו. אני אשקול לעשות את זה יותר בעתיד...

ג:4

קוראים לי יפעת. בעלי אומר לי שאני לא שמה לב מספיק לדברים. אני לא כ"כ יודעת על מה הוא מדבר. אז אתמול הילדים שלי הלכו מכות, אז מה? אז מה אם לאחד נשברה היד? לא התרגשתי מזה. בעלי כועס עלי שלא אמרתי להם שום דבר, שלא הענשתי אותם או כעסתי עליהם... זו בעיה?

1. אני רוצה לעשות דיאטה, אבל אני ממש לא יכול, הגוף שלי מסרב להפחית ממשקלי.

2. אני רוצה להבריא ממחלתי, אבל אני לא מסוגל לבלוע את כל התרופות המרות.

3. אני רוצה להצליח בלימודים, אבל אני לא יכול כי נולדתי על Q נמוך.

4. אני רוצה לכבות את האור כשאני יוצא מהחדר כדי לחסוך בכסף, אך אני לא יכול כי אני תמיד שוכח.

5. אני רוצה להיות מסודר, אך זה חסר סיכוי.

6. אני ביישן באופי, קשה לי לדבר לפני קהל.

7. אני רוצה לבוא בזמן שקבענו – אבל אני תמיד מאחר ברבע שעה.

שם: _____

המידות הטובות שלי:

איזו מידות אני צריכה לתקן בי?

משהו אחד שאני יכולה לעשות כדי לתקן אותם הוא:

שם: _____

המידות הטובות שלי:

איזו מידות אני צריכה לתקן בי?

משהו אחד שאני יכולה לעשות כדי לתקן אותם הוא:

בהצלחה!!

שם: _____

המידות הטובות שלי:

איזו מידות אני צריכה לתקן בי?

משהו אחד שאני יכולה לעשות כדי לתקן אותם הוא:

בהצלחה!!

בהצלחה!!

שם: _____

המידות הטובות שלי:

איזו מידות אני צריכה לתקן בי?

משהו אחד שאני יכולה לעשות כדי לתקן אותם הוא:

בהצלחה!!

נספח ד':

הדרך הישרה- היא מידה הבינונית שבכל דעה ודעה, מכל דעות שיש לאדם: והיא הדעה שהיא רחוקה משניה הקצוות ריחוק שווה, ואינה קרובה זו אל זו ולפיכך ציוו חכמים הראשונים שיהיה האדם שם דעותיו תמיד ומשער אותן ומכוון אותן בדרך האמצעית כדי שיהא שלם. הרמב"ם. הלכות דעות

הדרך הישרה- היא מידה הבינונית שבכל דעה ודעה, מכל דעות שיש לאדם: והיא הדעה שהיא רחוקה משניה הקצוות ריחוק שווה, ואינה קרובה זו אל זו ולפיכך ציוו חכמים הראשונים שיהיה האדם שם דעותיו תמיד ומשער אותן ומכוון אותן בדרך האמצעית כדי שיהא שלם. הרמב"ם. הלכות דעות

הדרך הישרה- היא מידה הבינונית שבכל דעה ודעה, מכל דעות שיש לאדם: והיא הדעה שהיא רחוקה משניה הקצוות ריחוק שווה, ואינה קרובה זו אל זו ולפיכך ציוו חכמים הראשונים שיהיה האדם שם דעותיו תמיד ומשער אותן ומכוון אותן בדרך האמצעית כדי שיהא שלם. הרמב"ם. הלכות דעות

ענווה

בס"ד

הסבר קטן על ענווה למורים/מדריכים:

כשאנחנו רוצים לדבר על עבודת המידות כחלק מבניית האישיות, יש מידה מרכזית – והיא הענווה, שקשורה באופן ישיר ל"אני".
יש שפלות רוח – שפירושה לבטל את עצמי, לאו דווקא להגיד "אני אפס"; אבל הרבה פעמים אנשים נוטים 'להצטנע' ולהגיד: "אני לא יודע/ת לצייר כ"כ יפה", ויוצא ציור מהמם.
יש גבהות רוח – להתגאות במה שיש לי, בהישגים, בכוחות ולנופף בהם בראש חוצות.
יש ענווה – שפירושה לדעת ולהכיר את מה שיש בי, אבל לדעת שהכול מהקב"ה. כשמגיעים להבנה הזאת אז גם אין בעיה לחשוף את הכישרונות שלי, כי אין כאן שום עניין של גאווה, אלא – אני פשוט מראה לעולם את גדלותו של א-לוקים!
אז ענווה היא קודם לכול ענווה מול ה', לדעת שהכול בידיו, ואח"כ – הכרה בערך עצמי מתוך זה שגם אני חלק מה"הכול" הזה.

השיעור מחולק לשני חלקים מרכזיים:

בחלק הראשון – הבנה כי הכול ניתן לנו מה'. עצם קיומנו הוא כי זה מה שה' רצה והחליט. ענווה מול גדלות ה'.
בחלק השני – הענווה הנלמדת מכך.

מטרת השיעור:

- ⊙ התלמיד יבין את ההגדרה הנכונה של מידת הענווה – הכרה בכוחות שיש לי שהם מד' והשימוש בהם.
- ⊙ התלמיד יפנים את חשיבות מידה זו וירצה לעמול עליה בעצמו.

מהלך השיעור:

פת'חה:

✓ **משחק בכדור קטן:** אומרים מילה ועל התלמידים לומר מהן ההגדרה או האסוציאציה שעולות להם בראש בתגובה למילה. התלמיד שאליו מגיע הכדור צריך לומר את ההגדרה למילה ואח"כ למסור לחבר אחר. אחרי שכולם דיברו, נחליף מילה. המילה האחרונה שנאמר תהיה – ענווה. המטרה היא שהתלמידים יענו בצורה

אינסטינקטיבית, בלי לחשוב יותר מדי על ההגדרה. (דוגמאות אפשריות למילים – ירושלים, שלום, עם ישראל, אחדות, מידות, ענווה).

✓ **המשחק "איך זה אצלך"** – בכל פעם מוציאים תלמיד אחד אל מחוץ לכיתה ומחליטים בהעדרו על מושג. על התלמיד שיצא לנחש מהו עפ"י התשובות ששאר התלמידים יתנו לו – כשהמושג האחרון יהיה ענווה. בדרך דומה אפשר לשחק את המשחק הראשון- מוציאים תלמיד ועליו לנחש את המושג לפי המאפיינים שכל אחדייתן למושג.

* מן הסתם, הרוב יענו שענווה היא כמו שפלות רוח, התבטלות וכו' ולא מה שהיא באמת. מהמקום הזה אנו ממשיכים לברר יחד.

אוף השיעור:

קריאת הקטע מתוך הספר- "האם יש סיכוי לאהבה" של דוד בן יוסף [נספח 1]. אפשר גם לספר לתלמידים בעל פה.

תחרויות בין 2 קבוצות: מביאים אותן משימות לשתייהן, רק שקבוצה אחת 'מקופחת'.
✓ לעטוף נציג בנייר טואלט – קבוצה אחת מקבלת גליל וקבוצה שנייה מקבלת 4 ריבועי נייר.

✓ לצייר ציור של דשא עם פרחים – קבוצה אחת מקבלת הרבה טושים צבעוניים וקבוצה שנייה טוש אחד.

✓ ללכת עם כף ועליה תפוז – קבוצה אחת מקבלת כף אחת גדולה ותפוז אחד קטן והקבוצה השנייה מקבלת כף קטנה ותפוז אחד גדולה.

✓ להרכיב פאזל – קבוצה אחת, כמה מפתיע, מקבלת קצת חלקים ואילו הקבוצה השנייה הרבה חלקים.

דיון: מה קרה כאן? מה היה קורה אם הייתם מתחלפים?

והמסקנה: הקבוצה שניצחה – לא מכוחה ניצחה, אלא כי כך יצא – שלה היו כף גדולה/נייר טואלט שלם/ פאזל עם מעט חלקים. והמשל- **הכוחות שלנו מד' ואי אפשר להתגאות בהם.**

לאחר שהבנו חלק זה, ניתן להמשיך לשלב הבא:

☞ קריאת דבריו של ר' יוסף על עצמו מתוך מסכת סוטה (מצורף בנספח 2)

נשאל את התלמידים: מה אתם חושבים על כך? האם באמת רבי יוסף ענוותן?

* מומלץ לא לענות על העניין מיד ולהסבירו לקראת הסוף.

☞ קריאת הסיפור על הלל הזקן מתוך מסכת שבת (מצורף בנספח 2)

נשאל את התלמידים: מה מוסיף כל פרט בסיפור על מידת הענווה העצומה של

הלל? מה הקשר בין הסיפור לבין מידת הענווה של הלל?

במידת הצורך, משל שיקל על ההסברים לתלמידים:

האדם הוא כמו הירח. הירח מאיר בלילה, אבל הוא מקבל את אורו ממקור אור הרבה יותר גדול, מהשמש. הוא אינו משאיר את האור אצלו, ומגלה אותו לעולם. לעיתים יותר, לעיתים פחות, אך מתפקידו להשתמש באור שקיבל ולהיטיב לעולם. כך גם אנחנו – יש לנו אור גדול – כל הכישרונות, התכונות, היכולות שלנו, אך צריך לזכור שהם מגיעים ממקור אור יותר גדול – מה', ומתפקידנו להוציא את האור הזה לעולם.

ענווה משמעותה "לחיות בהכרה ששום דבר אינו חשוב

חוץ מעשיית הדבר הנכון".

על המשל האחרון [עם השמש והירח] מבוססות המתודות הבאות. ניתן להיעזר בהן:
☺ **משחק 'פולו'** - הכלל הוא שאסור שהכדור יישאר אצלך ביד. ברגע שמקבלים את הכדור –מיד מוסרים הלאה. המסר הוא שאנחנו צריכים להשתמש בכלים שהקב"ה נתן לנו ולא להשאיר אותם אצלנו.

☺ **'מסלול מראה'** - מסמנים שביל על הרצפה, וכל אחד בתורו מקבל מראה, מחזיק אותה מעל לראש, ובעזרתה הולך במסלול (נספח 3). המסר הוא שהמראה היא משל לבני – אדם. בעזרת המראה יכולנו לראות את המסלול. בבן-אדם יש 'חלק א-לוה ממעל' – אנחנו משקפים את הקב"ה! כאשר אנו יודעים להשתמש בכוחות שלנו מתוך הכרה שהם מגיעים מהקב"ה ומשקפים את גדלותו, זוהי ענווה אמיתית!

☺ **כרטיסי מקרים** – בסוף השיעור, אחרי שהמסר קצת יותר הובן, מציגים סיטואציות שהתלמידים אומרים מה הם חושבים שנכון לעשות בהן (נספח 4).

*אפשר בסיום כל משחק להסביר את המסר שלו, ואפשר אחרי כל המשחקים יחד לסכם ולהסביר את המסר של המשחקים.

פסיכוא:

ראינו שמידת הענווה היא לא שפלות רוח והתבטלות אלאהבנה כי הכול ניתן לנו מד', וההכרה בכוחות ובכישרונות שקיבלנו מד' ושימוש בהם בעולמנו לטובה. לכן מובן שר' יוסף איננו גאוותן, חלילה, אלא הוא יודע שהוא ענוותן מתוך כך שהוא מודה לד' על היכולות שלו ומכיר בכך שהם מד', והוא משתמש בהם לטובת הכלל. לכן הוא אומר, שלא נגמרה מידת הענווה, מכיוון שהוא נמצא כאן. כך גם הלל הזקן, שלמרות שאותואדם ניסה להטרידו בערב שבת, ידע שד' נטע בו כוחות להנהיג את הדור ועליו להשתמש בהם ולענות לאותו אדם בסבלנות ובנועם. הלל, מרובענווהשהייתהבו, לאהיהאדם יכוללהכעיסו, כיבזכותזהשמנעוהרחיקעצמומןהכעס – קנהאתמידתהענווהוהרחמנות. עלכלאחדמתנולעמולעלקנייתמידהחשובהזו.

נקודות נוספות שאפשר לראות ולהביא בהקשר זה:

📖 בגמרא במסכת סנהדרין כתוב שהאדם נברא יחידי בעולם – בשביל כל אדם נברא העולם.

📖 רב שמחה בונים מפשיסחה נהג לשאת עמו תמיד שני פתקים קטנים בכיסי מעילו – האחד היה בכיסו הימני והאחר בכיסו השמאלי. על אחד הפתקים היה כתוב המשפט התלמודי: "בשבילי נברא העולם", ועל הפתק השני היו כתובות מילותיו של אברהם אבינו "ואנוכי עפר ואפר". כך הצליח הרב לזכור שיש מצבים בהם עליו לעשות צעד קדימה ולנקוט עמדה, אך קיימים מצבים בהם יותר נכון לעשות צעד אחד לאחור ולשתוק.

*ניתן לחלק לתלמידים כצ'ופר את נספח מס' 4 המצורף.

"...פתאום, צעקות: 'אווירונים!!! להתפזר!!!'. כולם בורחים בבהלה, להתרחק מהשיירה המשמשת מטרה לאווירוני האויב. נורא לראות את פניהם של הפצועים, המדדים בעזרתנו בחולות, מבוהלים וכואבים. שני מיגים עוברים נמוך מעלינו ומעבירים בנו צמרמורת.

הם ממשיכים צפונה בלי להתייחס אלינו, לא אלינו התכוונו. כולם חוזרים אל הכביש, נושמים לרווחה. הגיע זמן תפילת שחרית. אני מתחיל לצעוד לאורך השיירה, לעבר המכונית שלי, שם הטלית והתפילין. לפתע אני שומע שוב זעקות אימים, ורואה שוב בריחה מבוהלת. אנשים נמלטים מהכביש לכיוון מערב. ואני בצד מזרח, מזנק אל החולות, מתרחק מהכביש ומסכנת המוות של האווירונים. רץ וכושל בחולות, ערום וחשוף לאש מן השמים. פתאום אני מבחין בישועה הזורחת לעומתי. טנק יורד לו בנחת מגבעה סמוכה ומתקדם לעברי. 'יופי!', נמלטת קריאה מפי, ואני חושב על מכונת הירייה נגד אווירונים שהטנק מצויד בה.

אך בין רגע הופכת הישועה לשואה.

חרדה נוראה מכה בי וסורקת את בשרי: 'איזה מין טנק זה? הרי זה טנק צהוב! טנק אויב!' 'סליחה, טעות!' אני רוצה לומר לו, אבל זה לא זמן לבדיחות. אני משליך עצמי על החול. רעש המנוע הולך וגובר. אני רואה את החול הניתז משרשרותיו של הטנק. אני עוצם את עיניי, ורואה את תמונת הזוועה של החייל המצרי שנמרח על האדמה אתמול לפנות ערב על ידי טנק שלנו, ואני יודע איך תראה הגופה שלי בעוד רגע. אני מכסה את עיניי בידי וזועק: 'שמע ישראל! ה' אלוקינו! ה' אחד!' ומצפה לסיום. פתאום אני שומע צעקה נוראה נמלטת מפי: 'אידיוט!!!' אסור ככה לשכב!!! ניסיתי להתרומם, ולא יכולתי, נדמה היה לי שגופי עשוי מעופרת, ניסיתי שנית. אני לא יודע איך קמתי, איך רצתי, איך הגעתי לזחל"ם שלנו, שעמד בקרבת מקום, איך פרצתי לתוכו בתקווה למצוא בו מחסה, איך גיליתי בו עמוד ברזל ובראשו מכונת ירייה ובתוכה שרשרת כדורים, ואיך התחילה המכונה לפלוט כדורים ברעש מחריש אוזניים, שצלצל באוזניי כפעמוני הגאולה. רק זאת אני יודע, שהעיניים שלי היו נעוצות בדמות המפלצת שנעצרה, שינתה כיוון, והחלה לדהור חזרה לעבר הגבעה שממנה הופיעה. גררתי את עצמי, חסר אונים, אל מחוץ לזחל"ם. נפלתי על החול הרך והרגשתי איך כל איבר שבגופי נושא עיניים לשמיים ולוחש: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך.'

כאן, מרים, נגמרות המילים שעל הדף. ומכאן אולי מתחילה התשובה לשאלה שלך. אני זוכר שישבתי שם על החול מטושטש לחלוטין. חיילים אחדים באו במרוצה, צועקים עלי: 'אתה השתגעת, בן-יוסף? רצית להתאבד? מה קרה לך? לא ראית שברחנו מהטנק?' ואני התגוננתי: 'ראיתי ולא הבנתי, הייתי בטוח שבאו עוד מיגים'. ביקשתי להתרחק מהמולת החיילים הנוזפים, להגיע למכונית שלי, להתעטף בטלית ולהתייחד עם הבורא. התנערתי מהחול וקמתי להמשיך לצעוד לעבר המכונית, כשאני ממלמל שוב ושוב את מילות התפילה השגרתית, שכל כך הרבה פעמים חזרתי עליה, מבלי להרגיש שאני לא מבין את המילים האחרונות: "מה זה יכול להיות 'רבה אמונתך'? האמונה של מי?" – ניסיתי להבין. לפתע אורו עיני: הרי זה כל כך פשוט! 'ריבוננו של עולם! אם אתה החלטת לחמול עלי ולהחזיר לי את נשמתי לאחר שהיא פרחת ממני, כנראה שרבה אמונתך. כנראה שהאמונה שלך בי היא רבה מאד. כנראה שעדיין לא מילאתי את השליחות שלי בעולם, ואתה מוכן לתת לי צ'אנס. אם כך, ריבוננו של עולם, אם אתה כל כך מאמין בי, אשתדל לא לאכזב אותך'. באותו רגע הרגשתי שנולד בי דוד חדש. אני הייתי הנולד, ואני הייתי המוליד. פתחתי את הסידור והמילים האירו לקראתי: 'אלוקי! נשמה שנתת בי טהורה היא. אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי, ואתה משמרה בקרבי, ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבוא. כל זמן שהנשמה בקרבי, מודה אני לפניך, ה' אלוקי ואלוקי אבותי, ריבון כל המעשים, אדון כל הנשמות! ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים'.

(דוד בן יוסף – האם יש סיכוי לאהבה)

מידת הענווה של הלל – מסכת שבת

תנו רבנן: לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי. מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה, אמרו: כל מי שילך ויקניט את הלל - ייטול ארבע מאות זוז. אמר אחד מהם: אני אקניטנו. אותו היום ערב שבת היה, והלל חפף את ראשו. הלך ועבר על פתח ביתו. אמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול. אמר לו: שאל בני, שאל! - מפני מה ראשיתן של בבליים סגלגלות? - אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת - מפני שאין להם חיות פקחות. הלך והמתין שעה אחת. חזר ואמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול. אמר לו: שאל בני, שאל! - מפני מה עיניהן של תרמודיין טרוטות? אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת - מפני שדרין בין החולות. הלך והמתין שעה אחת. חזר ואמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? - אמר לו: שאלה יש לי לשאול. - אמר לו: שאל בני, שאל! - מפני מה רגליהם של אפריקיים רחבות? - אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת - מפני שדרין בין בצעי המים. - אמר לו: שאלות הרבה יש לי לשאול, ומתיירא אני שמא תכעס. נתעטף וישב לפניו. אמר לו: כל שאלות שיש לך לשאול - שאל. - אמר לו: אתה הוא הלל, שקורין אותך נשיא ישראל? - אמר לו: הן. - אמר לו: אם אתה הוא - לא ירבו כמותך בישראל. - אמר לו: בני, מפני מה? - אמר לו: מפני שאיבדתי על ידך ארבע מאות זוז. - אמר לו: הוי זהיר ברוחך. כדאי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז - והלל לא יקפיד.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ל עמוד ב

משמת רבי (רבי יהודה הנשיא) במלה ענווה ויראת חטא.

שמע זאת רבי יוסף ואמר לאותם שאמרו זאת:

לא נגמרה הענווה כי אני כאן.

לקראת מסיבת טו' בשבט, המורה חיפשה תלמידות שיהיו אחראיות על ארגון המסיבה הכיתתית. את יודעת שאת טובה בארגונים למסיבות. מה תעשי?

לקראת מסיבת סוף השנה, התחלקנו לוועדת ריקוד וועדת תפאורה. אני יודעת לצייר יפה, והמורה אמרה לי להיות בוועדת ריקוד. האם להגיד לה שאני רוצה לעבור?

בבית שלך יש חלוקת עבודה בהכנות לשבת. אך השבוע אמך חזרה מאוחר מהעבודה ומישהו היה צריך להכין במקומה עוגה לכבוד שבת. אביך שאל אותך ואת אחיך הקטן מי מכם יוכל להכין את העוגה. את זו שבד"כ מכינה יחד עם אמך את העוגה. האם את תתנדבי להכין את העוגה בעצמך או תחכי שאחייך יתנדב להכין אותה?

את נמצאת באוטובוס ושומעת שאישה מבוגרת שואלת את הנהג איך מגיעים למתנ"ס השכונתי. הנהג, שלא יודע איך מגיעים לשם, שואל בקול אם מישהו יודע איך מגיעים למתנ"ס. את יודעת שהמתנ"ס מול ביתך ואת יודעת להסביר איך להגיע לשם. מה תעשי?

משה רבנו נקרא "העניו מכל אדם" משום שהוא עמד מול האלוקים באימה, מתוך הערכה מרבית לגדולת הבורא מול אפסותו. משה ידע היטב מה מקומו – אולם מהו ערכן של מנהיגות או חוכמה אנושית אל מול אינסופיותו של האלוקים? משה ידע שהחשבת כל דבר אחר תרחיק ממנו את הקדוש ברוך הוא. מאותה סיבה משווה התלמוד את הגאווה לעבודת אלילים. שתיהן "מחשיבות" דברים גשמיים, וממילא מרחיקות ודוחות את נוכחותו של האלוקים.

בכל מצב, שאל את עצמך: "מה היה הקדוש ברוך הוא רוצה?" עשה זאת, וכך תעשה תמיד את הדברים הנכונים.

(הרב נח ויינברג / מתוך: 48 דרכים לחכמה – "בענווה", סוד הקסם האישי.)

משה רבנו נקרא "העניו מכל אדם" משום שהוא עמד מול האלוקים באימה, מתוך הערכה מרבית לגדולת הבורא מול אפסותו. משה ידע היטב מה מקומו – אולם מהו ערכן של מנהיגות או חוכמה אנושית אל מול אינסופיותו של האלוקים? משה ידע שהחשבת כל דבר אחר תרחיק ממנו את הקדוש ברוך הוא. מאותה סיבה משווה התלמוד את הגאווה לעבודת אלילים. שתיהן "מחשיבות" דברים גשמיים, וממילא מרחיקות ודוחות את נוכחותו של האלוקים.

בכל מצב, שאל את עצמך: "מה היה הקדוש ברוך הוא רוצה?" עשה זאת, וכך תעשה תמיד את הדברים הנכונים.

(הרב נח ויינברג / מתוך: 48 דרכים לחכמה – "בענווה", סוד הקסם האישי.)

משה רבנו נקרא "העניו מכל אדם" משום שהוא עמד מול האלוקים באימה, מתוך הערכה מרבית לגדולת הבורא מול אפסותו. משה ידע היטב מה מקומו – אולם מהו ערכן של מנהיגות או חוכמה אנושית אל מול אינסופיותו של האלוקים? משה ידע שהחשבת כל דבר אחר תרחיק ממנו את הקדוש ברוך הוא. מאותה סיבה משווה התלמוד את הגאווה לעבודת אלילים. שתיהן "מחשיבות" דברים גשמיים, וממילא מרחיקות ודוחות את נוכחותו של האלוקים.

בכל מצב, שאל את עצמך: "מה היה הקדוש ברוך הוא רוצה?" עשה זאת, וכך תעשה תמיד את הדברים הנכונים.

(הרב נח ויינברג / מתוך: 48 דרכים לחכמה – "בענווה", סוד הקסם האישי.)

משה רבנו נקרא "העניו מכל אדם" משום שהוא עמד מול האלוקים באימה, מתוך הערכה מרבית לגדולת הבורא מול אפסותו. משה ידע היטב מה מקומו – אולם מהו ערכן של מנהיגות או חוכמה אנושית אל מול אינסופיותו של האלוקים? משה ידע שהחשבת כל דבר אחר תרחיק ממנו את הקדוש ברוך הוא. מאותה סיבה משווה התלמוד את הגאווה לעבודת אלילים. שתיהן "מחשיבות" דברים גשמיים, וממילא מרחיקות ודוחות את נוכחותו של האלוקים.

בכל מצב, שאל את עצמך: "מה היה הקדוש ברוך הוא רוצה?" עשה זאת, וכך תעשה תמיד את הדברים הנכונים.

(הרב נח ויינברג / מתוך: 48 דרכים לחכמה – "בענווה", סוד הקסם האישי.)

שמחה

מטרות:

- התלמידים יבינו שדברים חיצוניים יכולים להביא לשמחה רגעית ולא לשמחה אמיתית.
- התלמידים יבינו ששמחה היא דבר התלוי בנו ובהסתכלות שלנו על החיים.

מהלך השיעור:

חלק ראשון:

נבקש מ- 3 מתנדבים לגלם דמויות בהצגה. כל אחד מהם יקבל כרטיס עם שם הדמות והשורות שהוא אומר בהצגה. כמו כן ניתן לכל דמות איזשהו אביזר.

(נספח 1)

דיון:

- האם אתם מזדהים עם שלומית?
 - גם אנחנו לפעמים מרגישים שלא חסר לנו כלום (או כמעט כלום...) ובכל זאת אנחנו לא ממש שמחים.. למה? (לכוון את התלמידים לראות את המכנה המשותף שבין הדברים: שמלה, אוכל טוב, קרקס – הכול חיצוני. אלו דברים שיכולים לשמח לרגע, אדם שמח מדברים משמעותיים יותר)
- להמשיך את הסיפור – נספח 2

דיון:

- במה שונה הפתרון שמציעה נעמי משאר הפתרונות? (הוא מתייחס גם לצד הנשמה שבשולמית שדורש דברים משמעותיים שמתאימים לנשמה – הנשמה רוצה לבטא את עצמה, להיות בחברה, להתפתח ולהרגיש שהיא תורמת לסביבה ולא עושה רק לעצמה.)
- האם זכור לכם מקרה או מס' מקרים שבהם עשיתם משהו טוב, משהו שתרם למישהו אחר ששימח אתכם?

חלק שני: הכל תלוי בהסתכלות שלנו:

להביא שלושה מקרים שתלמיד אחדיציג כמשהו רע ותלמיד אחר יציג כמשהו טוב ומשמח (נספח 3).

לדוגמה: ללכת לצבא יכול להיות משמח כי אפשר להכיר אנשים חדשים, להתנסות בתפקידים חדשים, להתקדם, להגן על המדינה;

ויכול להיות משהו רע: איך נסתגל?, אני רגיל לחברים הישנים וכו'.

המטרה של כל תלמיד היא לשכנע את הקבוצה במשך כמה דקות שהוא הצודק. בסוף כל הצגת מקרה הקבוצה מחליטה איזה תלמיד היה משכנע יותר, החיובי או השלילי.

דיון:

- מאיפה אנחנו מוצאים כוח לשמוח במצבים שלא נראים הכי משמחים (כמו המקרה האחרון)? נבהיר שלעיתים אין לנו שליטה על נתוני חיינו (מראה חיצוני, משפחה, מקום מגורים וכו') אבל יש לנו שליטה על פירוש המציאות – אם לאהוב אותה או לשנוא אותה, אם לחפש בה את הדברים המשמחים (או לייצר כשאינן כאלה) או להתמקד בדברים הקשים יותר. הדבר תלוי בנו! את המסר הבא נחיד בסיכום.

חלק שלישי:

קבוצה אחת צריכה לבנות את הבית הכי חזק שהיא יכולה לבנות מהציוד שניתן לה ואילו הקבוצה השנייה מקבלת שיר וצריכה ללמוד לשיר אותו (נספח 4).

נותנים 5 דקות, שבסיומם המורה מגיע ומפרק את הבית שבנו. לאחר מכן הוא מנסה להרוס את הבית של השיר אך ללא הצלחה, כי התלמידים זוכרים אותו.

מסקנה:

הבית הרוחני נשאר, אי אפשר להרוס אותו, אבל את הבית החומרי אפשר להרוס. כך גם השמחה. שמחה פנימית היא אמיתית ואותה אי אפשר להרוס ואילו שמחה חיצונית תלויה במשהו זמני וחיצוני כמו הבית.

נספחים:

נספח 1 – הצגה:

שלומית: לפני שנתיים נפטרה אמי לאחר מחלה קשה, ומאז מכסה אותי צעיף אפור. אני מרגישה עצבות. מסביב הכל קודר, השמיים תמיד בצבע אפור.

לפני שנה חיטטתי בארון הספרים של אבא ומצאתי שם ספר ישן. כשפתחתי אותו גיליתי סיפור נפלא על ארץ מיוחדת שבה זורחת השמש במשך כל השנה. אפילו בחורף לא כל-כך אפור שם.

הארץ הזאת היא הארץ של היהודים.

"אני חייבת להגיע לשם" – אמרתי לעצמי – "ואז אולי אמצא את האושר שלי".

שנה עברה ובמהלכה הצלחתי להלהיב גם את אבא. היום אנחנו כאן. השמש אכן זורחת בשמים, אפילו באור מיוחד, אבל בפנים עדיין שט לו הענן האפור שלי.

אני נורא רוצה להיות שמחה, אבל איך עושים את זה???

(שלומית ניגשת לדמות הראשונה, "האיש העשיר")

שלומית: סליחה אדוני, אולי אתה יודע איך אפשר להיות מאושר?

איש עשיר: אני יודע. בואי איתי ואקח אותך למסעדה הכי מפוארת בעיר. שמחה אמתית היא אוכל טוב וטעים!!!

(שלומית תולה תמונה של מסעדה וממשיכה לדבר:)

הארוחה אכן הייתה נהדרת, והממתקים באמת עשו לי טוב על הנשמה, אבל כשהגעתי הביתה חזר ועטף אותי הצעיף האפור. משהו בכל-זאת לא היה שלם. השמחה לא נשארה אתי.

(שלומית ניגשת לדמות השנייה, אישה עשירה לבושה בגדים מפוארים)

שלומית: סליחה גברתי, אולי את יודעת היכן נמצאת השמחה האמתית?

אישה עשירה: ודאי, בואי איתי לחנות הבגדים הכי מפוארת בעיר. שהרי השמחה האמתית היא בבגד יפה!!!

(שלומית מניחה שמלה מפוארת וממשיכה לדבר:)

השמלה שקנתה לי האישה גרמה לי להרגיש נהדר. במשך כל הערב לא הורדתי אותה, אבל למחרת אפילו ההשתקפות במראה לא הצליחה לגרש את הצעיף האפור ששב ועטף אותי.

(שלומית ניגשת לדמות השלישית, הליצן)

שלומית : סליחה ליצן, אתה תמיד כ"כ שמח. אולי תוכל להראות לי היכן נמצא האושר האמתי?

ליצן : כמובן, בואי איתי אל הקרקס. משם כולם יוצאים שמחים ועם חיוך על הפנים!

(שלומית משפריצה "ספריי" וממשיכה לדבר :)

ההצגה בקרקס הייתה נהדרת אך לאחר יומיים גם שמחה זו הלכה ונעלמה.

המשכתי, מיואשת, לחפש אחר השמחה. יום אחד כשישבתי על המדרכה והתחלתי לבכות עצר לידי לפתע אוטובוס וממנו ירדה נעמי. נעמי ניגשה אלי ושאלה: "מדוע הנך יושבת לבדך כך ובוכה?" הרמתי את ראשי וראיתי מולי **חיוך גדול ועיניים**.

נספח 2:

נעמי שאלה אותי מדוע אני בוכה? סיפרתי לה את הסיפור כולו. "כנראה שלעולם לא אמצא את האושר האמתי" אמרתי בקול נואש.

"מה פתאום?", אמרה לי נעמי, "האושר האמתי נמצא אצלך, עמוק בפנים. את רק צריכה למצוא חברים אמתיים ואז תרגישי אותו! בואי איתי לקיבוץ. אנחנו נהיה חברים שלך!"

"אבל אני לא יודעת עברית. כולם יצחקו עלי "

"מאיזו ארץ עלית?"

"מאנגליה"

"באמת? אנחנו זקוקים לעזרה בלימוד למבחן באנגלית שיש לנו מחרתיים!"

כך הכרתי את נעמי ואת החבר'ה מהקיבוץ. אני עזרתי להם באנגלית, והם עזרו לי בעברית. העזרה ההדדית והחברות האמתית שנוצרה בינינו הנהן שהצלחו להסיר מעלי את הצעיף האפור ואפשרו לשמש של ארץ ישראל לחמם אותי.

נספח 3 – מקרים:

- מקרה ראשון: השנה זו השנה האחרונה שלי בבית הספר. בשנה הבאה אהיה בלי חברי. אצטרך למצוא לי חברים חדשים. בנוסף, אצטרך לבחור באיזה יחידה אני רוצה להיות.

- מקרה שני: אימא שלי נוסעת לסוף שבוע בבית מלון מטעם העבודה. בימים אלו אצטרך להיות האחות הגדולה, לדאוג לאחי הקטן ולהיות אחראית על עצמי.

- מקרה שלישי: מחר הכיתה יוצאת לטיול לשלושה ימים ואני חליתי, וכנראה אצטרך להישאר בבית שלושה ימים במקום לנסוע לטיול.

נספח 4:

אזיר הרים צלול כיון / וריח אורנים / נישא ברוח הערביים / עם קול
פעמונים / ובתרדמת אילן ואבן / שבוייה בחלומה / העיר אשר בדד יושבת
/ ובליבה חומה. / ירושלים של זהב / ושל נחושת ושל אור / הלא לכל
שיריך אני כינור... / איכה יבשו בורות המים / כיכר השוק ריקה / ואין
פוקד את הר הבית / בעיר העתיקה. / ובמערות אשר בסלע / מייללות
רוחות / ואין יורד אל ים המלח / בדרך יריחו...

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

מטרות:

- ☉ התלמיד ידע מהן המלחמות שעברו על עם ישראל מאז הקמת המדינה.
- ☉ התלמיד יזדהה עם היום שנקבע לזכר חללי מערכות ישראל, עם הכאב והשכול המלווים אותנו כעם.
- ☉ התלמיד יבין את המושג 'מסירות נפש' וכיצד זה מתחבר ליום הזיכרון לחללי צה"ל.

מהלך השיעור:

☞ "אנחנו מגש הכסף" קצת היסטוריה על מלחמות ישראל. בשלב זה נעשה סדר בבלגן: כמה מלחמות היו? מה קרה בכל מלחמה? כמובן, שבקצרה ובתמציתיות. על המדריכה לפזר על השולחן [מצורף; צריך לגזור] את התאריכים ואת שמות המלחמות ועל הבנות לנסות להתאים כל מלחמה אל שמה, ולמלא בדף [מצורף]. כל מורה יכול להחליט אם זו עבודה קבוצתית או לא ואח"כ מסכמים. לא לנסות להקשות יותר מדי. יש מלחמות שפחות יודעים עליהן. בנוסף מצורף גם התאריך הלוועזי, כי לא בטוח שידעו תאריך עברי, לצערנו.

☞ "נזכור את כולם" לאחר שעשינו קצת סדר בתולדותינו, נגיד לתלמידים ש"בסיכום כולל, לצערנו, איבדנו כ-22,000 חיילים. למה? איך הסכימו למות ולמסור את חייהם? קצת לשמוע את התלמידים – ליצור דיון מה משמעות יום זה עבור עם ישראל.

☞ "החול יזכור" לאחר שקצת פתחנו את הנושא, נקרא קטע שכתב הרב צבי טאו על מסירות נפש. כך נבין שלכל חייל וחייל הייתה מטרה והיא – לשמור על עמ"י, גם בממיר חייו! אנחנו כאן, חיים בזכותם. עם כל הכאב, צריכים לשאול, לא למה, אלא למה? ובכך להבין שיש משמעות לחיינו – וגם למסירת נפשנו, בטח ובטח כשמדובר על קידוש ה'.

👉 **"שירים עד כאן"** את הפעולה נסיים בהשמעת שיר (כל הקבוצות באותה כיתה ישמעו יחד). זה יוצר סיום יפה ומכובד, ולא עוברים בבת אחת לשגרה. נשמיע את השיר "באב אל וואד". בנוסף לכך נחלק את מילות השיר לתלמידים. מומלץ לעבור על המילים ולחשוב עם התלמידים על משמעותן.

באב אל וואד / כתב: חיים גורי

פה אני עובר, ניצב ליד האבן.
כביש אספלט שחור, סלעים ורכסים.
ערב אט יורד, רוח ים נושבת
אור כוכב ראשון מעבר בֵּית מֶחְסִיר.

פזמון: באב אל וואד,

לנצח זכור נא את שמותינו,
שיירות פרצו בדרך אל העיר.
בצידי הדרך מוטלים מתינו,
שלד הברזל שותק כמו רעי.

פה שצפו בשמש זפת ועופרת.
פה עברו לילות באש וסכינים.
פה שוכנים ביחד עצב ותפארת,
משוריין חרוך ושם של אלמוני.

באב אל וואד...

ואני הולך, עובר כאן חרש חרש
ואני זוכר אותם אחד אחד
כאן לחמנו יחד על צוקים וטרש
כאן היינו יחד משפחה אחת.

באב אל וואד...

יום אביב יבוא ורקפות תפרחנה,
אודם כלנית בהר ובמורד.
זה אשר ילך בדרך בה הלכנו
אל ישכח אותנו, אותנו – באב אל וואד.
באב אל וואד...

השיר מספר את סיפורן של שיירות האספקה בדרך
העולה לירושלים בזמן מלחמת העצמאות. בזמן
המלחמה הייתה ירושלים נתונה במצור, מוקפת מכל
עבריה ביישובים ערבים עוינים. לוחמים של היישוב
העברי נסעו ברכבים משוריינים ובמשאיות לירושלים
הנצורה, כדי לספק לתושביה מזון וציוד. הדרך הייתה
פתלתלה ומסוכנת, צלפים ערבים ירו ברובים ובמקלעים
ברכבים העולים במעלה ההר. רבים מהלוחמים נפגעו
ורכבים רבים עלו באש.

באב אל וואד / כתב: חיים גורי

פה אני עובר, ניצב ליד האבן.
כביש אספלט שחור, סלעים ורכסים.
ערב אט יורד, רוח ים נושבת
אור כוכב ראשון מעבר בֵּית מֶחְסִיר.

פזמון: באב אל וואד,

לנצח זכור נא את שמותינו,
שיירות פרצו בדרך אל העיר.
בצידי הדרך מוטלים מתינו,
שלד הברזל שותק כמו רעי.

פה שצפו בשמש זפת ועופרת.
פה עברו לילות באש וסכינים.
פה שוכנים ביחד עצב ותפארת,
משוריין חרוך ושם של אלמוני.

באב אל וואד...

ואני הולך, עובר כאן חרש חרש
ואני זוכר אותם אחד אחד
כאן לחמנו יחד על צוקים וטרש
כאן היינו יחד משפחה אחת.

באב אל וואד...

יום אביב יבוא ורקפות תפרחנה,
אודם כלנית בהר ובמורד.
זה אשר ילך בדרך בה הלכנו
אל ישכח אותנו, אותנו – באב אל וואד.
באב אל וואד...

השיר מספר את סיפורן של שיירות האספקה בדרך
העולה לירושלים בזמן מלחמת העצמאות. בזמן
המלחמה הייתה ירושלים נתונה במצור, מוקפת מכל
עבריה ביישובים ערבים עוינים. לוחמים של היישוב
העברי נסעו ברכבים משוריינים ובמשאיות לירושלים
הנצורה, כדי לספק לתושביה מזון וציוד. הדרך הייתה
פתלתלה ומסוכנת, צלפים ערבים ירו ברובים ובמקלעים
ברכבים העולים במעלה ההר. רבים מהלוחמים נפגעו
ורכבים רבים עלו באש.

תש"ח (1947-1948)	מלחמת העצמאות
תשט"ו (1956)	מלחמת סיני
תשכ"ז (1967)	מלחמת ששת הימים
תשכ"ט - תשל"ל (1969-1970)	מלחמת ההתשה
תשל"ד (1973)	מלחמת יום הכיפורים
תשמ"ב (1982)	מלחמת לבנון הראשונה
תשס"ו (2006)	מלחמת לבנון השנייה

ת"ז למלחמות ישראל

המלחמה						
תאריך						
התחילה כמבצע צבאי מוגבל בתגובה לחטיפת שני חיילי מילואים ע"י חיזבאללה, אך בהדרגה התעצמה לעימות רחב יותר. במלחמה זו איבדנו 121 חיילים.	ידועה גם בשם 'שלום הגליל'. החלה כמבצע שנועד לסלק מהגבול הצפוני את ארגוני הטרור, לאחר פגיעות בלתי פוסקות ביישובי הצפון. 675 חיילים נהרגו במלחמה.	במלחמה זו ניסו מצרים וסוריה להחזיר לעצמן חלק מהשטחים, ולכן היא פרצה ביוזמתן והפתיעה את מדינת ישראל. הייתה קשה מבחינה מוראלית. לאחר ימי קרבות קשים הצליח צה"ל לבלום את הצבאות הפולשים ולעבור למתקפה. במלחמה זו איבדנו 2656 חיילים.	הייתה מאמץ מצרי שמטרתו לשחוק את רצון הלחימה של כוחות צה"ל בסיני ובתעלת סואץ, וכך לגרום לנסיגת ישראל. במלחמה זו איבדנו 721 חיילים.	החלה כתגובה לפעולות תוקפניות מצד מדינות ערב ובייחוד מצרים. כיוון שזה היווה איום גדול מאוד, פתחה ישראל במלחמה שהסתיימה בניצחון צבאי ישראלי מזהיר על צבאות ערב תוך שישה ימים. תוצאות המלחמה שינו את מפת מדינת ישראל והרחיבו את גודלה פי שלושה מהגודל המקורי (רמת הגולן ועוד). במלחמה זו איבדנו 779 חיילים.	הידועה גם בשם 'מבצע קדש'. מלחמה זו פרצה כתגובה לבעיות עם מדינת מצרים בגבול הדרומי. בשלהן פתחה ישראל במלחמה. בעקבות לחץ בין-לאומי ישראל נאלצה לסגת מהשטחים שכבשה במלחמה. המלחמה הקנתה לישראל עשר שנות שקט יחסי בגבולותיה, שבהן הצליחה לבסס את הכלכלה. במלחמה זו איבדנו 231 חיילים.	עם סיום השלטון הבריטי וההכרזה על הקמת מדינת ישראל, פלשו לארץ צבאות 5 מדינות ערב. במלחמה זו הקמנו אחרי כמעט אלפיים שנות גלות מדינה עצמאית-יהודית. המלחמה הייתה מלחמת קיום קשה מאוד וגבתה כ-6,000 חיילים (!)

"מסירות נפש אינה רק התמסרות למיתה בפועל, בהקרבה של רגע אחד בלבד, אלא היא דרך חיים, בניין נפשי שלם על תרבות ורוח. מדרגת חיים מיוחדת בה מתרומם האדם ומתמסר באופן מוחלט לאידיאל הגדול של קידוש שם שמיים, עד שכל חיי העולם הזה אינם חשובים בעיניו והוא מוכן להקריבם עבור המטרה הנשגבה בהקרבת כל החיים והעלאתם, בקביעות ובתמידות, בדביקות אלוקית".

[הרב צבי טאון]

"מסירות נפש אינה רק התמסרות למיתה בפועל, בהקרבה של רגע אחד בלבד, אלא היא דרך חיים, בניין נפשי שלם על תרבות ורוח. מדרגת חיים מיוחדת בה מתרומם האדם ומתמסר באופן מוחלט לאידיאל הגדול של קידוש שם שמיים, עד שכל חיי העולם הזה אינם חשובים בעיניו והוא מוכן להקריבם עבור המטרה הנשגבה בהקרבת כל החיים והעלאתם, בקביעות ובתמידות, בדביקות אלוקית".

[הרב צבי טאון]

"עת שערי רצון" / מתוך פיוט לראש השנה

דפקו בשערי רחמים לפתח

הבו להזבח ואב לזבח

קוים לאלו ברחמי לבטח

וקני יי יחליפו כח

דרשו בנחלת אל להסתפח

עוקד והנעקד והמזבח

שיחו לאמי כי ששונה פנה

הבו אשר ילדה לתשעים שנה

היה לאש ולמאכלת מנה

אנה אבקש להמנחם אנה

צר לי לאם תבכה ותתיפח

עוקד והנעקד והמזבח..."

"עת שערי רצון להפתח

יום אהיה כפי לאל שוטח

אנא זכר נא לי ביום הוכח

עוקד והנעקד והמזבח

באחרית נסה בסוף העשרה

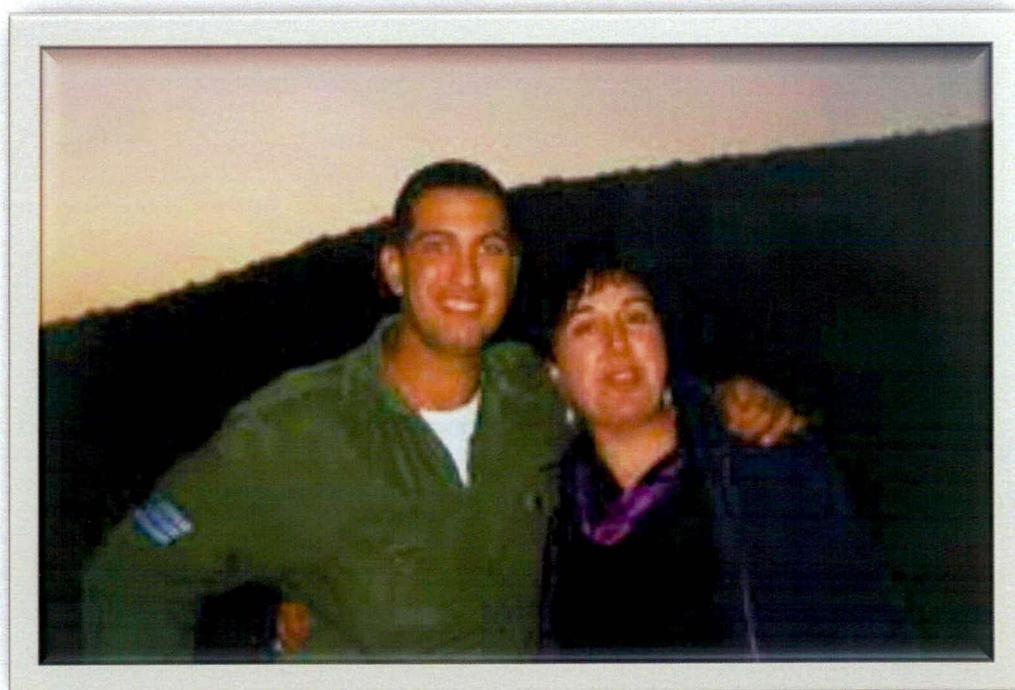
הבו אשר נולד לך משרה

אם נפשך בו עד מאד נקשרה

קום העלהו לי לעולה ברה

על הר אשר כבוד לך זורח

עוקד והנעקד והמזבח

"אני מאמין שהחיים בעיקרם אינם אוסף השעות והימים בין לידתו של אדם למותו – אלא התוכן שאנו יוצקים לתוכם.

הביטוי היותר חזק של היקום איננו זרימת הזמן לאורך חייו של אדם, אלא אוסף החותמות שהוא מטביע על הסובבים אותו, מכוח אישיותו ומעשיו; אוסף החתימות שהעולם מטביע בו דרך רגישותו ופתיחותו לגוונים היותר דקים של החיים."

"הצבאי, ישראל, על-במותיך, זולל: איר, נפלו גיבורים" (י"ט, פרק א, שמואל ב').